

РІВНЕНСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ
ДОКУМЕНТАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
МЕНЕДЖМЕНТУ
ТЕХНОЛОГІЙ ТА ФІЗИКИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

27 квітня 2023 року

УДК: 373.5.015.311:331

А 78

Затверджено і рекомендовано до друку рішенням вченої ради факультету документальних комунікацій, менеджменту, технологій та фізики РДГУ (протокол №5 від 23 травня 2023 р.).

А Актуальні проблеми модернізації професійно-педагогічної підготовки освіти в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали Всеукраїнської Інтернет-конференції (26-27.04.2023 р.) / упорядники: С.В. Лісова, Ю.В. Фещук, О.А. Герасименко, Н.В. Дупак, Н.В. Симонович, О.І. Шурин. Рівне: РДГУ, 2023. 128 с.

До збірника матеріалів увійшли доповіді Всеукраїнської Інтернет-конференції з теми “Актуальні проблеми модернізації професійно-педагогічної підготовки освіти в контексті євроінтеграційних процесів”, яка була проведена 26-27 квітня 2023 року на кафедрі професійної освіти, трудового навчання та технологій РДГУ спільно з працівниками Сарненського педагогічного фахового коледжу РДГУ, ВКНЗ “Володимир-Волинський ПК ім. А.Ю. Кримського”, РМЦТУМ Рівненської міської ради, Комунального закладу “РОЦНТТУМ” Рівненської обласної ради.

Матеріали можуть бути корисними науковцям, практичним працівникам, вихователям, вчителям, викладачам та студентам закладів вищої, професійної, загальної середньої та позашкільної освіти.

Схвалено кафедрою професійної освіти, трудового навчання та технологій Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 5 від 18 травня 2023 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей.

© РДГУ, СПК,
РМЦТУМ, 2023

УДК: [373.5.016:331]: 373.5.015.31:7

*Олександр Анатолійович Герасименко,
канд. істор. наук, доцент кафедри
професійної освіти, трудового навчання та технологій
Рівненського державного гуманітарного університету,
(м. Рівне, Україна)*

*Юлія Андріївна Байрак,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності
014.10. Середня освіта (Трудове навчання та технології)
Рівненського державного гуманітарного університету,
(м. Рівне, Україна)*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УМІННЯ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБІВ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА В УЧНІВ 10-11 КЛАСІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНСТРУКТАЖІВ

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. На сучасному етапі розвитку української культури та сучасних педагогічних технологій у вихованні підростаючого покоління, актуальним є використання здобутків традицій нашого народу. Народне (декоративно-прикладне) мистецтво нерозривно пов'язане з життям і побутом людства. Краса здавна вважалася могутнім засобом морального вдосконалення особистості. Головне завдання виховання на традиціях народного мистецтва полягає в тому, щоб засобами декоративно-прикладної діяльності прищепити людині високі норми і принципи моралі, прагнення до творчої діяльності, яка є засобом реалізації духовних потреб особистості. Розвиваючи культуру почуттів, поведінки, особистих інтересів, творчу працю, активну громадську діяльність, можна формувати всебічно-досконалу і розвинену людину. Для розв'язання цього завдання важливе значення має декоративно-прикладне мистецтво [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Проведений аналіз науково-педагогічних досліджень і публікацій засвідчив, що проблемі формування у школярів трудових умінь і навичок присвячено праці О. Коберника, В. Сидоренка, Д. Тхоржевського, А. Терещука, М. Янцура та інших. Зокрема, в дослідженнях наголошується, що розвиток трудових вмінь і навичок буде ефективним за умов сформованості бази теоретичних знань та практичних вмінь і навичок школярів. Разом з цим, формуючи в учнів загальноотрудові вміння і навички на заняттях у шкільних майстернях, необхідно дотримуватись відомих

загально дидактичних принципів: науковості; доступності; систематичності і послідовності; зв'язку теорії з практикою; міцності засвоєння знань, вмінь і навичок; єдності навчання, виховання і розвитку, свідомості і активності; індивідуального підходу [1].

Постановка завдання. Проаналізувати теоретичні аспекти розвитку уміння виготовлення виробів декоративно-прикладного мистецтва в учнів 10-11 класів на уроках технологій з використанням інструктажів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. На думку Р. Павелківа, крім знань, необхідними компонентами діяльності є вміння та навички. Співвідношення цих компонентів тлумачиться психологами неоднозначно: одні дослідники вважають, що навички передують умінням, інші вважають, що уміння виникають раніше навичок.

Р. Павелків констатує, що в науці почасти неоднозначно тлумачиться і поняття вміння. Так, він висловлює слушну думку, що уміння інколи зводять до знання певної справи, розуміння послідовності її виконання. Однак це ще не є вміння, а лише передумова для його виникнення. Так, і першокласник, і старшокласник уміють читати, але це якісно відмінні вміння за їх психологічною структурою. Тому слід розрізняти елементарні вміння, які йдуть відразу за знаннями і першим досвідом дій, і вміння, які виявляються як майстерність у виконанні діяльності, яка виникає після вироблення навички. Елементарні вміння — це дії, що виникають на ґрунті знань у результаті наслідування діям або самостійних спроб і помилок в обходженні з предметом. Вони можуть виникати на засадах наслідування, із випадкових знань. Уміння — майстерність виникає на підґрунті вже вироблених навичок і широкого кола знань. Таким чином, необхідною внутрішньою умовою вміння є певна вправність у виконанні тих дій, з яких складається дана діяльність.

Отже, уміння – це заснована на знаннях і навичках готовність людини успішно виконувати певну діяльність. Уміння являють собою свідомо контрольовані частини діяльності, щонайменше в головних проміжних пунктах і кінцевій меті [3, с. 110].

На думку М. Янцура вміння – це здатність людини продуктивно, з належною якістю і у відповідний час виконувати роботу в нових умовах. Будь-яке вміння включає в себе уявлення, поняття, знання, навички концентрації, розподілу і переключення уваги, навички сприйняття, мислення, самоконтролю і регуляції процесу діяльності [5, с. 73].

Існування великої кількості видів діяльності зумовлює існування відповідної кількості вмінь. Ці вміння мають як спільні риси (те, що необхідно для будь-якого виду діяльності: уміння бути уважним, планувати та контролювати діяльність тощо), так і відмінні особливості, що зумовлюються змістом того чи іншого виду діяльності.

Оскільки діяльність складається з різноманітних дій, то й уміння її

виконувати складається з низки окремих умінь. Чим складнішою є діяльність, чим досконалішими є механізми та пристрої, якими необхідно керувати, тим більшою майстерністю повинні характеризуватися вміння людини [3, с. 110-111].

Отже, уміння виготовлення виробів декоративно-прикладного мистецтва включає у себе низку різних умінь, знань, уявлень і понять. Окрім того, кожен напрямок, вид та підвид декоративно-прикладного мистецтва може потребувати кардинально інших умінь виготовлення виробів.

Так, при вивченні навчального модулю «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» на заняттях з предмету «Технології» під час виконання проєкту писанка ми формуватимемо в учнів уміння виготовляти писанки. Зазначене уміння включатиме у себе:

- знання технології і техніки створення писанки;
- знання історії техніки та технології писанкарства;
- знання традицій використання кольорової гами та орнаментальних мотивів у писанкарстві;
- знання про творчість народних майстрів у техніці писанкарства;
- знання про структурні елементи проєктування виробів у техніці писанкарства;
- знання про види та характеристики матеріалів, інструментів та пристосувань необхідних для виготовлення писанки;
- знання про чинники, які впливають на якість виконаної роботи за технологією писанкарства;
- уміння застосовувати методи проєктування;
- уміння добирати необхідні матеріали, інструменти та пристосування для виготовлення виробу у техніці писанкарства;
- уміння визначати необхідну кількість матеріалів;
- уміння обґрунтовувати обрані технології, які забезпечують якісне виконання виробу;
- уміння організувати робоче місце;
- уміння виготовляти писанку з дотриманням традиційних технологій (форма, кольорове рішення, символи);
- уміння дотримуватись послідовності виготовлення виробу;
- уміння самоконтролювати і регулювати процес власної виробничої діяльності;
- уміння дотримуватись правил безпечної праці при виконанні технологічних операцій.

М. Янцур стверджує, що в процесі накопичення на теоретичних заняттях і вступних інструктажах знань і навичок у вправах і виконання практичних робіт в учнів формуються відповідні вміння [5, с. 73].

Отже, одним із провідних методів, котрий застосовується у методиці технологічного навчання для формування і розвитку умінь виготовлення

виробів декоративно-прикладного мистецтва можна вважати метод інструктування.

Одним із перших докладно розкрив цей метод Д. Тхоржевський, під навчальним інструктуванням він розумів пояснення, спрямоване на розкриття змісту трудового завдання та способів його виконання і на практичній діяльності коригування учнів; пояснення, як правило, супроводиться демонструванням правильного виконання трудових прийомів, ілюструванням виробу та ін.

Ряд науковців розглядали інструктування як частину уроку. Ми цілком погоджуємося з цим твердженням, котре має під собою основу. Відповідно, у технологічній освіті сформувалась тенденція вважати інструктування однією з структурних одиниць уроку.

У своїй методиці ми слугуватимемо підходам Д. Тхоржевського, котрий при розгляді інструктування як методу навчання, розглядав його як сукупність головним чином пояснення, демонстрування вчителя, тобто як одиницю з точки зору способів навчальної діяльності.

Навчальне інструктування вчений класифікує за трьома ознаками:

- 1) формою виконання (усне, письмове, письмово-графічне, демонстраційне, засобами кіно та ін.);
- 2) часом проведення (вступне, поточне, заключне);
- 3) охопленням учнів (фронтальне, ланкове, індивідуальне).

Вступне інструктування ми будемо використовувати у вигляді докладних або коротких вказівок про наступну практичну діяльність учнів. Під час поточного інструктування будемо детальніше розкриває зміст вступного інструктування, що буде його продовженням. Обсяг і застосування вступного, поточного і заключного інструктувань залежатимуть від конкретних умов праці.

Велике значення для підвищення ефективності інструктувань має їх раціональне поєднання і обґрунтоване використання фронтальних та індивідуальних форм. Коли тематика яку будуть вивчати діти стосуватиметься вивчення конкретних технологічних прийомів та практичних дій, доцільною буде фронтальна форма, а під час засвоєння тем пов'язаних з індивідуальною творчою діяльністю будемо застосовувати індивідуальне інструктування.

У цілому в своїй методиці будемо застосовувати різні елементи інструктування:

а) під час вступного інструктування з вивчення нової операції – розкриватимемо характеристики операції; демонструватимемо правила виконання трудових прийомів у нормальному і сповільненому темпах; визначатимемо ознаки самоконтролю власної діяльності; висвітлюватимемо конкретне трудове завдання;

б) під час поточного інструктування, котре буде направлене на

виправлення помилок у виконанні трудових прийомів – припинятимемо роботу учнів; звертатимемо увагу на роботу учня чи учнів, котрі допустили помилку; намагаємось отримати від учнів пояснень причини неправильної роботи; проводимо бесіди з усіма учнями з цього приводу; пропонуємо ще раз відтворити прийоми учнями, котрі допустили помилку; після того як учні зрозуміли технологію виконання дозволяю класу продовжувати роботу;

в) під час заключного інструктування – показую доброякісно виконані вироби та вказую на зіпсовані вироби (якщо такі є); розкриваю загальну характеристику робіт учнів; аналізую помилки, допущені учнями, оцінюю робіти учнів [4, с. 123-124].

Висновок з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, спираючись на означення поняття «уміння» визначене М. Янцуром, ми сформуваємо поняття уміння виготовлення виробів декоративно-прикладного мистецтва як – здатність людини продуктивно, з належною якістю і у відповідний час виготовляти вироби декоративно-прикладного мистецтва в нових умовах. Відповідне уміння включає у себе широкий спектр уявлень, понять, знань, навички концентрації, розподілу і переключення уваги, навички сприйняття, мислення, самоконтролю і регуляції процесу декоративно-прикладної діяльності.

Визначили, що одним з актуальних методів розвитку зазначеного уміння виступає метод інструктування. Визначили, за Д. Тхоржевським, що інструктування це – пояснення, спрямоване на розкриття змісту практичного завдання та способів його виконання і у ході практичної роботи коригування дій учнів; пояснення, як правило, супроводжується демонструванням правильного виконання трудових прийомів, ілюструванням виробу та ін.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко В. Теоретичні основи формування загальношкільних умінь і навичок учнів на уроках трудового навчання. URL: <https://core.ac.uk/reader/228641650>
2. Коваль О. Вплив декоративно-ужиткового мистецтва на естетичне виховання учнів на уроках трудового навчання. URL: <https://phm.cuspu.edu.ua/nauka/konferentsii/fizyka-tekhnologii-navchannia/82-2016/teoriia-ta-metodyka-tekhnologichnoi-osvity/551-vplyv-dekoratyvno-uzhytkovoho-mystetstva-na-estetychne-vykhovannya-uchniv-na-urokakh-trudovoho-navchannia.html>
3. Павелків Р.В. Загальна психологія. Підручник. Київ: Кондор, 2009. 576 с.
4. Тхоржевський Д.А. Методика викладання загальнотехнічних дисциплін і трудового навчання. Київ: Вища школа, 1980. 352 с.
5. Янцур М.С. Теорія трудового навчання: навчальний посібник: курс лекцій. Для студентів напряму підготовки «Технологічна освіта». Рівне: РДГУ РВВ, 2010. 395 с.

ЗМІСТ

Бірук Н.П. Реалізація технології проектного навчання у процесі трудової підготовки учнів наукового ліцею.	3
Герасименко О.А., Байрак Ю.А. Теоретичні аспекти розвитку уміння виготовлення виробів декоративно-прикладного мистецтва в учнів 10-11 класів на уроках технологій з використанням інструктажів.	6
Герасименко О.А., Грицина І.М. Базові засади розвитку творчої уяви в учнів 10-11 класів на уроках профільного навчання з використанням методів проєктування.	11
Герасименко О.А., Коваль В.В. Теоретичні основи формування практичних навичок втілення проектного задуму в учнів старшої школи в процесі профільного навчання з використанням мультимедійних засобів.	17
Герасименко О.А., Савчук М.С. Характерні особливості розвитку компетентності культурного самовираження в учнів старших класів на уроках технологій з використанням практичних методів навчання.	24
Дупак Н.В. Формування практичної компетентності майбутніх фахівців з готельно-ресторанного обслуговування у процесі професійної підготовки у вищому навчальному закладі.	27
Лісова С.В. Особливості функціонування єдиного освітнього простору в епоху інтеграції і глобалізації освітніх систем.	31
Мойсеєць К.В. Організація дистанційного навчання при викладанні фахових дисциплін спеціальності 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології).	35
Павленко В.В. Технологічна карту уроку “Технології”: проблеми розробки.	39
Пісна Т.М. Імідж як складова індивідуального стилю діяльності сучасного викладача.	45
Саванчук О.А. Роль графічної підготовки та дизайну у становленні молодого вчителя технологій.	48
Савченко Л.О. Педагогічна діагностика оцінювання якості знань студентів у закладах освіти.	52
Савчук П.П., Петрівський Я.Б., Савчук Л.А. До питання про якість професійної підготовки фахівців у ЗВО.	48
Симонович Н.В. Методика професійного та профільного навчання майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи як педагогічна проблема.	58
Симонович Н.В., Гуцалюк С.В. Теоретичні основи розвитку загально-трудова умінь учнів 8-9 класів на уроках трудового навчання із використанням дидактичних ігор.	63
Симонович Н.В., Мельник М.А. Теоретичні основи формування проєктно-технологічної компетентності учнів 10-11-х класів при вивченні предмету “Технології”.	68
Симонович Н.В., Ярмолка Н.В. Теоретичні основи формування інформаційно-цифрової компетентності учнів 10-11-х класів при вивченні предмету “Технології”.	73

Фещук Ю.В., Борейко Н.С. Теоретичні аспекти розвитку графічних вмій учнів старших класів на заняттях предмету “Технології” з використанням практичних методів.	79
Фещук Ю.В., Глемба М.Б. Теоретичні основи розвитку просторового мислення учнів старшої школи на уроках креслення з використанням графічних задач.	84
Фещук Ю.В., Зайко М.О. Теоретичні аспекти розвитку екологічної грамотності учнів старших класів на заняттях профільного навчання засобами інформаційно-цифрових технологій.	88
Фещук Ю.В., Мосійчук С.А. Теоретичні аспекти формування графічної компетентності учнів закладів професійно-технічної освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.	93
Фещук Ю.В., Шоботенко Р.О. Теоретичні основи організації самостійної роботи учнів старших класів на заняттях профільного навчання засобами інформаційно-комунікаційних технологій.	98
Шурин О.І. До питання професійної підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування.	101
Шурин О.І., Войтович Т.М. Актуальний стан розвитку критичного Мислення учнів 8-9 класів на уроках трудового навчання.	104
Шурин О.І., Волошук В.В. Розвиток творчого потенціалу учнів старшої школи в процесі профільного навчання.	112
Шурин О.І., Жабчик В.Б. Теоретичні основи розвитку професійно-пізнавальних інтересів учнів 10-11 класів на уроках технологій з використанням інноваційних методів навчання.	117
Шурин О.І., Жупило О.Л. Формування дизайнерських знань та умінь учнів 10-11 класів в процесі профільного навчання.	121
Відомості про авторів.	126

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ**

**Матеріали Всеукраїнської Інтернет-конференції
(26-27 квітня 2023 р.)**

Упорядники: *Світлана Валеріївна Лісова,
Юрій Вікторович Фещук,
Олександр Анатолійович Герасименко,
Надія Василівна Дупак,
Наталія Василівна Симонович,
Олена Іванівна Шурін.*

Друкується без редакційної правки

Технічний редактор: Т.К. Хильчук,
Коректор: Н.Р. Скачук.

Здано до набору 15.03.2023 р. Підписано до друку 24.05.2023 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman.
Друк різнографічний. Ум. друк. арк. 9,79.
Обл. вид. арк. 4,55. Замовлення № 218/1. Наклад 100.

Адреса: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 39
Рівненський державний гуманітарний університет,
кафедра професійної освіти, трудового навчання та технологій
(тел. 0362-40-75-80; e-mail: kpotnt@rshu.edu.ua)